

WODA JEST ŻYCIEM – informator – Jak przeprowadzić kampanię promocyjną programu „Woda jest życiem”

Program ZHP sponsorowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Warszawa sierpień 1995 r.

Druhny i Druhowie Komendanci Hufców i Chorągwi ZHP!

Przed nami kolejny, nowy harcerski rok. Tym razem w ramach programu „Moje Ojczyzny...” wszystkie gromady zuchowe i drużyny harcerskie otrzymają poradnik wraz z programem „Woda jest życiem”. Materiał ten składa się z trzech tomów, suplementu i kalendarza. Całość jest tak skonstruowana, aby pełnić rolę przewodnika ułatwiającego i uatrakcyjniającego pracę gromad i drużyn realizujących program „Woda jest życiem”.

Dwa początkowe tomy to tłumaczenie i adaptacja książek wydanych przez WAGGGS (Światowe Stowarzyszenie Przewodniczek i Skautek) i UNEP (Program Ochrony Środowiska ONZ). Do nich został również opracowany suplement wzbogacający całość o fakty i informacje opisujące program wody w Polsce. Tom trzeci to poradnik dla drużynowego, który ma pomóc mu w poszukiwaniu form i metod działania kształtujących wrażliwość zuchów, harcerzek i harcerzy na problemy naszego środowiska, a w szczególności – wody. Natomiast kalendarz stanowi uzupełnienie tego materiału. Ma za zadanie przypominać drużynowemu o ważnych datach, a załączone do niego kartki pocztowe mają posłużyć do przekazania meldunku o przystąpieniu do programu i realizacji jego zadań wskazanym adresatom. Materiał ten przygotowali instruktorzy Centralnej Szkoły Instruktorskiej ZHP a jego wydanie zostało sfinansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Stąd ważne jest, aby kartka pocztowa zaadresowana do Prezesa Funduszu została na pewno wysłana przez gromady i drużyny. W ten sposób będziemy mogli złożyć mu podziękowanie za życzliwość i finansowe wsparcie tego programu. Całość materiału powinna trafić do wszystkich gromad i drużyn w dniach 15-17 września 1995 roku. W tych dniach w Polsce odbywa się akcja „Sprzątanie Świata”, co stanowi doskonałą okazję do Harcerskiego Startu, a tym samym do promocji programu „Woda jest życiem”.

Jednocześnie zobowiązuję wszystkie harcerskie komendy do realizacji podanych niżej zadań mających wspierać pracę gromad i drużyn realizujących program i przestrzegania terminów.

Zadania dla komend chorągwi:

1. Dostarczyć program „Woda jest życiem” do komend hufców w terminie do 14 września br.
2. Nawiązać kontakt z Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska i określić priorytety dla chorągwi.
3. Zainteresować programem Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, pozyskać fundusze na jego realizację.
4. Rozpropagować w mass-mediach program i działania podejmowane w ramach jego realizacji.
5. Składać meldunki:
  - o przebiegu akcji promocyjnej do 15 października 1995 r.
  - o realizacji programu – raz na kwartał (w raporcie komendanta chorągwi),
  - z realizacji programu do 30 sierpnia 1996 r.

Zadania dla komend hufców:

1. Przeprowadzić promocję programu „Woda jest życiem” w dniach 15-17 września 1995 r. O przebiegu promocji złożyć meldunek komendantowi chorągwi w terminie do 1 października 1995 r.
2. Podjąć rozmowy z samorządami lokalnymi w celu ułatwienia drużynom realizacji programu.
3. Zorganizować podsumowanie zadań realizowanych w ramach programu, meldunki złożyć komendantowi chorągwi do 31 lipca 1996 r.

Naczelnik ZHP hm. Ryszard Paclawski

Program Związku Harcerstwa Polskiego „MOJE OJCZYZNY...”

O tym, że woda jest niezbędna do życia wiedzą prawie wszyscy ludzie. Nieliczni jednak zdają sobie sprawę z tego, jak ważne jest dla dalszego życia na Ziemi utrzymanie nienaruszonych obiegów wody oraz jaki każdy z nas ma i może mieć w tym udział. Zaproponowany program pokazuje, jak można i należy postępować z wodą rozsądnie, aby to bezcenne, niezastąpione źródło wszelkiego życia na Ziemi mogło spełniać nadal swe odwieczne funkcje.

Ojczyzna – to Moja Rodzina...

Zastanów się, czy wiesz, jaką drogę pokonuje woda, nim trafi do kranu w twoim domu. Przeanalizuj, do czego używają jej domownicy. Spróbuj określić, kto używa jej najczęściej i dlaczego. Zastanówcie się wspólnie w rodzinnym gronie, czy istnieje możliwość ograniczenia zużycia wody i w jaki sposób możecie to zrobić. Porozmawiaj z dziadkiem o tym, jak w jego dzieciństwie zaopatrywano domy w wodę, jak wykorzystywana była w gospodarstwie domowym, czy istniała możliwość powtórnego jej użycia i dlaczego. Określ przyczyny, z powodu których obecnie wzrosło zużycie wody w twoim domu.

Ojczyzna – to Moja Szkoła

Prawie we wszystkich tradycjach i starych dokumentach zawierających „ponadczasową mądrość” wodzie nadawane jest znaczenie duchowe i mistyczne.

W indyjskich Wedach woda jest niezbędna dla ruchu wszechświata, w wodzie znajduje się nieśmiertelność. Rzeki Ganges, Kishna i Indus mają wspólne pochodzenie: wszystkie wypływają ze Źródła Prawdy.

Według Biblii woda istniała przed jakąkolwiek materią i stworzeniem istot żywych. Bóg umieścił pierwszych ludzi na urodzajnej ziemi otoczonej czterema rzekami: Tygrysem, Eufratem, Gichon i Pizon.

Według nauk greckiego filozofa – Talesa z Miletu – woda jest główną substancją, z której pochodzi cała natura.

Ale przede wszystkim woda zajmuje bardzo ważne miejsce w wielu religiach świata, jest symbolem: czystości, oczyszczenia, odrodzenia, stworzenia.

Spróbuj zainicjować rozmowy o wodzie na lekcjach religii, etyki, historii, filozofii, języka polskiego. Czy zdawałeś sobie sprawę, że woda jest tak istotnym elementem twojego życia duchowego?

Ojczyzna – to Moja Ulica, Osiedle, Wieś, Miasto...

Dowiedz się, skąd czerpana jest woda dla twojej wsi i twojego miasta. Wybierz się ze swoim zastępem na wędrowkę wzdłuż trasy zaopatrywania domu w wodę (od miejsca poboru do twojego kranu). Zaobserwujcie, jakim procesom jest poddawana, nim trafi do waszych domów. Kto oprócz was jest odbiorcą wody i ile jej zużywa? Spróbujcie się dowiedzieć, jak jest prowadzona gospodarka wodą.

Zlokalizujcie największe punkty zanieczyszczania wody, odwiedźcie najbliższą oczyszczalnię. Porozmawiajcie o tym, co zaobserwowaliście, zastanówcie się, czy macie realną możliwość wpływania przez was na zmniejszenie zanieczyszczenia wody. Porozmawiajcie z mieszkańcami waszej ulicy, osiedla, wsi, miasta o możliwości oszczędniejszego używania wody.

Ojczyzna – to Moja Gmina

Wspólnie z zastępem lub drużyną sporządźcie mapę czystości wód w waszej gminie. Zaprezentujcie ją przedstawicielom władz waszej gminy. Dowiedzcie się, kto odpowiada w waszej gminie za gospodarkę wodną, porozmawiajcie z nim o problemach wykorzystania i zanieczyszczenia wody. Spróbujcie w atrakcyjny sposób przybliżyć problemy gospodarki wodą członkom waszej wspólnoty lokalnej.

Ojczyzna – to Mój Region, Moja Ziemia...

Czy zastanawiałeś się kiedyś, że człowiek – poprzez intensywną gospodarkę zasobami naturalnymi – spowodował w waszym regionie poważne zmiany stosunków wodnych. Jakie były tego przyczyny i skutki? Wspólnie z zastępem zróbcie „projekcję” przyszłości waszego regionu, przy zachowaniu obecnego stanu gospodarki wodą i innymi zasobami naturalnymi mającymi wpływ na stosunki wodne. Sporządźcie pozytywny scenariusz zmian, np. ograniczenie wyřębu lasów, opracowanie planów irygacyjnych zagrożonych terenów. Wraz z zastępem lub drużyną wybierzcie się na wędrowkę (z biwakiem), odwiedzając miejsca, w których człowiek wykorzystuje energię wody płynącej. Spróbujcie zbudować turbinkę wodną, która posłuży wam do wykonania doświadczeń z wykorzystaniem energii wody. Zastanówcie się, czy wyniki doświadczeń można spożytkować na waszym letnim obozie. W czasie biwakowania zadbajcie o proekologiczne zachowania wobec wody. Jeżeli to będzie biwak kilkudniowy, spróbujcie wykonać obozową oczyszczalnię ścieków.

Ojczyzna – to wreszcie Mój Kraj...

Temat wody – w ujęciu całego kraju – jednoznacznie kieruje myśli na polskie rzeki, Wisłę i Odrę. Ich dorzecza obejmują 90 % obszaru kraju. Stąd prawie każdy z nas ma możliwość podjęcia działań lokalnych mających wymiar ogólnokrajowy. Problemem naszego kraju jest nieracjonalne użytkowanie zasobów wodnych zlewni obu tych rzek, nie sprzyjające człowiekowi i naturze. Wybierzcie się na zwiad nad najbliższą rzekę, sprawdźcie czystość jej wody, określcie do jakiej rzeki wpływa i jaki ma wpływ na stan jej czystości. Ten pomysł możecie również wykorzystać jako propozycje na letnie wędrowki, które oprócz badania czystości wody mogą posłużyć poszukiwaniom ciekawych terenów przyrodniczych i kulturowych w dolinach Wisły i Odry. Z zaprzyjaźnionymi środowiskami harcerskimi z innych regionów doliny tej samej rzeki opracujcie wspólny program waszych działań,

służących ochronie tych terenów. W ten sposób może powstać harcerski program ochrony dolin Wisły i Odry.

Ojczyzna – to także... Europa i Świat

Odkręcając kran w swoim domu nie zastanawiasz się, że nie każdy mieszkaniec Ziemi ma tak łatwy dostęp do wody. Są kraje, w których każdego dnia trzeba pokonać pieszo wiele kilometrów, aby zaopatrzyć się w wodę. Aktualnie wielu ludzi i wiele krajów cierpi na olbrzymi niedobór wody. Problem ten dotyczy niemal połowy obszaru naszej planety. Być może niedługo stanie się to również problemem naszego kraju. Stąd już dziś powinniście podjąć działania na skalę międzynarodową. Poznajcie, w jaki sposób inne kraje europejskie rozwiązują swoje problemy gospodarowania wodą. Zastanówcie się, czy możecie je wykorzystać w polskich warunkach. Wykorzystajcie do tego swoje kontakty ze skautami – może mają oni swoje sprawdzone rozwiązania.

Wspólnie z zastępem przeżyjcie „podróż dookoła świata”. Przeglądając mapę świata zwróćcie uwagę, gdzie znajdują się wielkie aglomeracje miejskie, spróbujcie również wyznaczyć miejsca, w których rozwinęły się ogromne cywilizacje. Porozmawiajcie o swoich spostrzeżeniach. Europa to także wielkie budowle wodne. One również mogą być pomysłem na wędrówkę po mapie i z mapą.

Opracowali: hm. Sławomir Rudziński
hm. Gabryjela Zielińska

Kiedy przeprowadzić promocję programu?

Najlepiej podczas akcji „Sprzątanie Świata – Polska ‘95”.

W tym roku akcja „Sprzątanie Świata” planowana jest na 15 – 17 września. W miastach, miasteczkach i wsiach na całym świecie mężczyźni, kobiety i dzieci wezmą udział we wspólnym działaniu, które w efekcie poprawi warunki zdrowotne naszego życia i wygląd naszego otoczenia.

Cele akcji to:

- zgromadzenie ludzi ze wszystkich zakątków świata wokół idei poprawienia stanu środowiska naturalnego,
- podzielenie się informacjami i praktycznym doświadczeniem zdobytym przez organizację „Sprzątanie Australii” ze wszystkimi narodami i środowiskami,
- zwrócenie uwagi międzynarodowych środków przekazu, rządów, środowisk przemysłowych i władz lokalnych na problemy ochrony środowiska, z zwłaszcza na konieczność ograniczania ilości odpadów, na problem ich składowania i przetwarzania.

Jak zorganizować i przeprowadzić kampanię „Sprzątanie Świata Polska ‘95”?

W celu zorganizowania i sprawnego przebiegu kampanii konieczne jest powołanie i utworzenie lokalnych, społecznych komitetów organizacyjnych na terenie całej Polski. Komitet organizacyjny kieruje kampanią i jest odpowiedzialny na jej przeprowadzenia. Do obowiązków komitetu organizacyjnego należy m.in.:

- znalezienie sponsorów (pozyskanie worków na śmieci, transportu na przewóz harcerzy, zakup napojów itp.),
- nawiązanie kontaktów w gminach ze służbami oczyszczania w sprawie wywozu śmieci zebranych w czasie akcji,
- kontaktowanie się z mass mediami, udzielanie informacji.

Podczas Światowego Zlotu Harcerstwa Polskiego w Zegrzu Komendy Chorągwi otrzymały informatory *Jak zorganizować i przeprowadzić kampanię „Sprzątanie Świata Polska ‘95”*, które już powinny trafić do każdego hufca.

Jak przeprowadzić kampanię promocyjną programu „Woda jest życiem”?

Na pewno nie można dać (wręczyć) pudełka z programem drużynowemu, wraz ze stwierdzeniem: przejrzyj to i wykorzystaj!

Trzeba zainteresować drużynowego programem, uwrażliwiając go na problemy związane z gospodarką wodną.

Proponujemy zorganizować:

1. **Laboratorium**, do którego będzie można przynieść wodę (pobraną z różnych źródeł) i zbadać zawartość w niej: żelaza, cynku, miedzi, ustalić jej twardość, temperaturę, pH. Aby urządzić takie laboratorium wystarczy nabyć 1-3 zestawy do badania jakości wody. Można także, jeśli jest taka możliwość, skorzystać z funkcjonującego już laboratorium, np. w szkole. Każda terenowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna posiada laboratorium do badania wody pod względem bakteriologicznym. Z pewnością będzie ona zainteresowana naszym programem, warto więc ją odwiedzić. Przy okazji pobierania wody należy zrobić szkic terenu, to znaczy nanieść na plan, np. podwórka wiejskiego: studnię, szambo – ubikację, kompostownik, miejsce, w którym składowany jest obornik, śmietnik. Należy także zapytać gospodarza, kto i do jakich celów używa wody z interesującego nas źródła wody. Zarówno szkic terenu, jak i wywiad może być przeprowadzony niezależnie od laboratorium.
2. **„Życie w kropli wody” – konkurs plastyczny**. Konkurs plastyczny to jedna z najpopularniejszych form pracy harcerskiej, a przede wszystkim forma wyrażenia swojej ekspresji. Konkurs może być poprzedzony np. obserwacją kropli wody pod mikroskopem. Techniki prac mogą być różne: akwarela, kolaż, wydzieranka. Przy organizowaniu konkursu plastycznego radzę skorzystać z materiału zamieszczonego w jesiennym numerze „Propozycji” pn. A może by tak – spotkanie ze sztuką.
3. **Spektakl teatralny**. Pod takim samym lub innym tytułem – propozycja zarówno dla zuchów, harcerzy, jak i harcerzy starszych. Zuchy – wystarczy, że zbudują „podwodny świat”, rybki, statek z ciasta (patrz jesienny numer „Zuchowych Wieści”), napiszą krótki tekst i przedstawienie gotowe. Harcerze, po zaobserwowaniu pod mikroskopem, jakie zwierzątka żyją w kropli wody, układają dialogi, przygotowują scenografię, dobierają odpowiednie rekwizyty i muzykę.
4. **Happening**, czyli widowisko tematycznie związane z programem „Woda jest życiem”, ukazujące np. drogę wody od źródła do kranu. Podczas happeningu mogą być wykorzystane niektóre materiały znalezione podczas akcji „Sprzątanie Świata”.
5. **Słuchowisko radiowe** na temat (dla przykładu) „Życie bez wody”. Wyobraźcie sobie, że jesteście po zakończeniu wielkich porządków, a tu zabrakło wody. Co wtedy się dzieje? Dopiszcie ciąg dalszy. Wymyślcie i dobierzcie odpowiednie efekty specjalne.
6. **Herbaciarnia**. Sprzątanie Świata to niełatwa praca. Po jej zakończeniu chce się odpocząć, napić herbaty. I nie ma sprawy. W herbaciarni serwuje się herbatę (zwykłą), zrobioną z wody pobranej z różnych źródeł: ze studni gospodarza, studni oligoceńskiej, z wodociągu, z wody kupionej w sklepie – Bonqa. Jaka jest między nimi różnica? Może żadna? – spróbujcie!
7. **Co dalej?**

- podczas akcji „Sprzątanie Świata” zróbcie listę prostych sposobów, jakie każdy może zastosować dla poprawy sytuacji,
- przeprowadźcie rozpoznanie, jakie nadające się do przetworzenia materiały można zbierać w waszej okolicy i w jakich ilościach,
- dowiedzcie się, co należy zrobić, aby woda w najbliższym wam zbiorniku stała się czysta,
- wymyślcie zadanie matematyczne, np. związane z wpływem śmieci na jakość wody.